

Sygn. akt III KO 20/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Cesarz (przewodniczący)

SSN Jarosław Matras

SSN Jacek Sobczak (sprawozdawca)

Protokolant Dagmara Szczepańska-Maciejewska

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 30 września 2016 r.

sprawy **A. N.**

skazanego za czyn z art. 280 § 1 k.k.

w przedmiocie wniosku Prokuratora Okręgowego w W. o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 9 października 2002 r., sygn. akt II AKa (...), utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 marca 2002 r., sygn. akt II K (...)

1) wznawia postępowanie dotyczące A.N. i uchyla wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 9 października 2002 r., sygn. akt II AKa (...), a także utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 marca 2002 r., sygn. akt II K (...) i na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. umarza postępowanie w stosunku do A. N. wobec jego śmierci,

2) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz R. K. i M. N. kwotę 1553 zł (tysiąc pięćset pięćdziesiąt trzy złote) tytułem zwrotu

**kosztów ustanowienia pełnomocnika w postępowaniu
wznawieniowym,**

3) kosztami procesu obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

A. N. został oskarżony o to, że: w dniu 18 października 2000 r. w W., gm. S., woj. (...), działając wspólnie i w porozumieniu z nieustalonymi osobami, grożąc użyciem broni palnej, poprzez przyłożenie jej do głowy G. C. M. a następnie doprowadzając go do stanu bezbronności poprzez założenie kajdanek i przywiązanie taśmą do drzewa, zabrał w celu przywłaszczenia samochód marki „S.” o nr rej. (...) wraz z naczepą o numerze (...) wartości 70.000 funtów angielskich, stanowiących równowartość 468.300 zł na szkodę C. w D., 12 sztuk bankomatów wartości 197.196 USD, stanowiących równowartość 918.933 zł i 23 sztuki kaset wartości 2.976 USD, stanowiących równowartość 13.868 zł na szkodę N. Spółka z o.o. w W. oraz pieniądze w kwocie 540 zł na szkodę C. w D., 60 funtów angielskich, 150 koron duńskich i 35 guldenu holenderskich, stanowiących równowartość 1.806 zł na szkodę G. C. M. , tj. o czyn z art. 280 § 2 k.k. (k.409, t. III).

Wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 marca 2002 r., sygn. akt II K (...), wymieniony oskarżony został uznany winnym popełnienia zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu z tym ustaleniem, że wyeliminowano z jego opisu zarzut posługiwania się bronią palną oraz działanie poprzez przywiązanie taśmą do drzewa, w konsekwencji popełnienia przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. i za ten czyn wymierzono skazanemu karę 4 lat pozbawienia wolności na poczet, której zaliczono okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie. Nadto, wymierzono oskarżonemu karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 30 zł każda. Zwolniono oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych (k. 683, t. III).

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 9 października 2002 r., sygn. akt II AKa (...), utrzymano wyrok Sądu I instancji w mocy (k. 743, t. III).

Postanowieniem z dnia 10 lipca 2003 r., sygn. akt III KK 117/03, Sąd Najwyższy oddalił kasację obrońcy skazanego, jako oczywiście bezzasadną, na podstawie art. 535 § 2 k.p.k. odstąpiono od sporządzenia uzasadnienia (k. 39, skoroszyt WKK [...]).

Orzeczoną karę pozbawienia wolności skazany A. N. odbył w okresie od 19 października 2000 r. do 19 października 2004 r. A. N. zmarł 25 czerwca 2014 r. (k. 243, t. I akta SN).

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek z dnia 23 lutego 2016 r. prokuratora Prokuratury Okręgowej w W. o wznowienie – na korzyść skazanego - postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem z dnia 28 marca 2002 r. w sprawie Sądu Okręgowego w W., sygn. akt II K (...) z powodu zaistnienia przesłanki z art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k.

We wniosku tym powołano się na fakt wydania przez Sąd Okręgowy w W., w postępowaniach zainicjowanych aktami oskarżenia skierowanymi przez Prokuraturę Apelacyjną w (...) w dniu 4 lipca 2012 r. przeciwko A. W. oraz A. K. i innym (sygn. akt Ap. V Ds. (...)) oraz w dniu 31 stycznia 2014 r. przeciwko M. R., R.Z. i T. W. i innym (sygn. akt Ap. V Ds. (...)), wyroków skazujących A. W. i A. K. (wyrok z dnia 20 marca 2015 r., sygn. akt XII K (...)) oraz M. R., R. Z. i T. W. (wyrok z dnia 30 września 2014 r., sygn. akt XII K (...)), m.in. za czyn przypisany A. N. wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 marca 2002 r. w sprawie o sygn. akt II K (...). Prokurator Okręgowy w W. wskazując na powyższe orzeczenia stwierdził, że w świetle nowych dowodów zgromadzonych w sprawach o sygnaturach XII K [x] i XII K (...), dowód w postaci rozpoznania A. N. przez pokrzywdzonego należy uznać za niewystarczający dla przyjęcia sprawstwa tego skazanego przypisanego mu czynu z art. 280 § 1 k.k. We wniosku końcowym zawarto postulat o uchylenie wyroku Sądu I instancji oraz wyroku Sądu odwoławczego i wniesiono o umorzenie postępowania wobec A. N.– na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 547 § 3 k.p.k.

W odpowiedzi na ten wniosek prokurator Prokuratury Krajowej wniósł o uwzględnienie wniosku z dnia 29 lutego 2016 r., sygn. PO II Kw. (...) o wznowienie postępowania wobec A.N. zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 9 października 2002, sygn. akt II AKa (...), w oparciu o podstawę art. 540 § 1 pkt 2a k.p.k. a także uchylenie wyżej wymienionego wyroku Sądu Apelacyjnego i utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 28 marca 2002, sygn. akt II K (...) i domagał się przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji (k. 235, akta III KO (...)).

W aktach sprawy (k. 255) znajduje się stanowisko pełnomocnika R., K. i M.N., w którym poparto wniosek prokuratorski o wznowienie postępowania wobec A.N., z tą jednak różnicą, iż wniesiono o uniewinnienie wymienionego z uwagi na oczywistą niesłuszność orzeczeń. Na k. 266 in. znajduje się stanowisko prokuratora Prokuratury Krajowej w przedmiocie stanowiska tego pełnomocnika.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wznowienie postępowania A.N. należało uwzględnić, czego konsekwencją jest uchylenie orzeczeń Sądów obu instancji. W sprawie niniejszej zaszła konieczność umorzenia postępowania z uwagi na wystąpienie przeszkody procesowej określonej w art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.

Sąd Najwyższy w składzie tu obecnym, w pełni podzielił zawarte zarówno we wniosku jak i zajętych w sprawie stanowiskach argumenty stron, iż w przedmiotowej sprawie wyłoniły się nowe fakty i dowody nieznane wcześniej rozstrzygającym sądom, które z wysokim prawdopodobieństwem podważają przyjęte przez Sądy I i II instancji ustalenia faktyczne, które legły u podstaw uznania winnym i skazania A. N. za czyn z art. 280 § 1 k.k.

W tym jednak miejscu należy podnieść, iż na uwzględnienie nie zasługiwał wysnuty przez pełnomocnika następców procesowych A. N. wniosek końcowy o uniewinnienie skazanego. Trafne jest bowiem stanowisko prokuratora Prokuratury Krajowej zawarte w opinii z dnia 8 września 2016 r. (k. 266), iż postulat uniewinnienia wymienionego, na obecnym etapie postępowania jawi się, jako co najmniej zbyt daleko idący. Rzec by należało, iż nawet przedwczesny. Tym niemniej, nie można zgodzić się z tym prokuratorem, iż w okolicznościach przedmiotowej sprawy istnieje możliwość prowadzenia w tak szerokim zakresie postępowania dowodowego po wznowieniu, do czego ma zmierzać wniosek o przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

O ile wniosek o wznowienie postępowania na korzyść skazanego jest zasadny, albowiem zawarto w nim twierdzenie, że w sprawie pojawiły się przesłanki z art. 540 § 1 pkt 2a k.p.k., dające nowe światło na okoliczności przebiegu oraz osób uczestniczących w zdarzeniu 18 października 2000 r. w W., gm. S., rozboju dokonanego na osobie G. C. M., i wysnuto słuszną hipotezę błędności zaskarżonych wyroków uzasadniającą ich uchylenie, o tyle nie daje ona - na tym

etapie - wystarczających podstaw do ustalenia, że skazanie A. N. jest oczywiście i niewątpliwie niesłuszne.

Z przepisu art. 540 § 1 pkt 2 a k.p.k. wynika, że *nowe fakty lub dowody powinny wskazywać powołane we wniosku o wznowienie nie muszą mieć takiej wartości, aby jednoznacznie wykazywały bezpodstawność dotychczasowego rozstrzygnięcia sprawy, natomiast powinny taki stan rzeczy uprawdopodobnić. Wznowienie postępowania może bowiem nastąpić tylko wtedy, gdy ujawnią się po wydaniu orzeczenia takie nowe fakty lub dowody, które mogą w sposób wiarygodny podważyć prawdziwość przyjętych ustaleń faktycznych. Chodzi tu o **wysokie prawdopodobieństwo uniewinnienia** skazanego po wznowieniu postępowania albo skazania go za przestępstwo zagrożone karą łagodniejszą niż to, za które go skazano, a więc o poważne prawdopodobieństwo błędności wyroku skazującego* (por. postanowienia SN: z 24 listopada 2004 r., IV KO 46/04, OSNwSK 2004, poz. 2202; 27 lutego 2008 r., II KO 70/06, LEX nr 361533). Jednak w sprawie o wznowienie postępowania nie jest dopuszczalne badanie prawidłowości oceny materiału dowodowego dokonanej przez sądy wyrokujące i czynienie odmiennych ustaleń faktycznych, gdyż przedmiotem postępowania wznowieniowego nie jest kwestia odpowiedzialności karnej, tylko istnienie podstaw do wznowienia postępowania (por. postanowienia SN: z 25 lutego 2004 r., II KO 75/03, OSNwSK 2004, poz. 401; z 13 maja 2009 r., II KO 31/08, LEX nr 550521) – zob. D. Świecki, *Komentarz do art. 540 k.p.k.*, Lex 2016. Uchylając zaskarżone orzeczenie, sąd orzekający o wznowieniu postępowania może wydać wyrok uniewinniający tylko wtedy, gdy ocena wszystkich dowodów zebranych w sprawie, dokonana z uwzględnieniem nowych faktów lub dowodów, prowadzi do niewątpliwego ustalenia, że *in concreto* rzeczywiście skazano osobę niewinną.

Przypomnieć należy, iż po prawomocnym skazaniu A. N. w sprawie o sygn. akt II K (...), w toku śledztwa prowadzonego przez Prokuraturę Apelacyjną w (...), zebrano dowody świadczące o tym, że rozboju na osobie G. C. M., popełnionego na w dniu 18 października 2000 r, dokonała grupa zajmująca się w tamtym czasie napadami na kierowców Tirów. Członkami tej grupy byli: A. L., M. R., R. Z., T. W., a także A. W. i A. K.. Wszystkim tym osobom - poza pierwszym z nich - postawiono zarzut dokonania rozboju na pokrzywdzonym G. C. M.. Podstawą oskarżenia A. W.

i R. K. był akt oskarżenia w sprawie V Ds. (...) (k. 20 i n.), zaś M. R., T. W. i R. Z. akt oskarżenia w sprawie V Ds. (...) (k. 78 i n.). Postępowanie w sprawie V Ds. (...) zakończyło się prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w W. z dnia 30 września 2014 r. (k.18017, t. LXXXVII), sygn. akt XII (...), skazującym M. R., T. W. i R. Z. za przedmiotowy czyn. Jeśli zaś idzie o A. W. i R. K., to postępowanie w ich sprawie V Ds. (...), o ten sam czyn, zakończyło się wydaniem nieprawomocnego wyroku przez Sąd Okręgowy w W. z dnia 20 marca 2015 r., sygn. akt XII K (...) (k.103387, t. LXXI). Sprawa zawisła przed Sądem Apelacyjnym w (...) oczekując na rozpoznanie apelacji.

W sprawie o sygn. akt XII K (...) M. R., T. W. i R. Z. złożyli wyjaśnienia, z których wynika, że jedynymi sprawcami rozboju dokonanego w dniu 18 października 2000 r. na osobie G. C. M. byli oni sami oraz A. W. i A. K.. Nadto, T.W. nie rozpoznał na okazanej mu tablicy poglądowej A. N., jako osoby uczestniczącej w napadzie na Tira z bankomatami i podał, iż to nazwisko nic mu nie mówi (k. 3743, t. XIX). Jak wynika z treści prawomocnego wyroku wydanego w sprawie o sygn. akt XII K (...), Sąd Okręgowy czyniąc ustalenia na podstawie wyjaśnień wymienionych oskarżonych uznał wyłącznie osoby wymienione w opisie tego czynu za jedynych sprawców napadu na kierowcę T. G. C. M.. Analiza uzasadnienia nieprawomocnego wyroku wydanego w sprawie o sygn. akt XII (...) potwierdza, iż relacje M. R., T. W. i R. Z. odnośnie okoliczności przedmiotowego czynu były także podstawą ustaleń faktycznych w postępowaniu przeciwko A. W. i A. K.. Znamienne okazały się zeznania M. R., który po pierwsze zaprzeczył, aby A.N. brał udział w napadzie po drugie odnosząc się do okazanego mu zdjęcia, stwierdził, iż A. N. jest podobny do A. K., jednego ze sprawców napadów na Tira (k. 403, t. III).

Wskazane powyżej okoliczności, trafnie wskazane we wniosku, jako nowe fakty i dowody nieznanie wcześniej orzekającym sądom w sprawie o sygn. akt II K (...) i II AKa (...), bezsprzecznie podważają główną podstawę ustaleń faktycznych przyjętych przez sądy orzekające w sprawie A. N. Uwadze nie może umknąć, iż głównym źródłem dowodowym, na podstawie którego doszło do skazania za zarzucany czyn wymienionego były zeznania pokrzywdzonego G. C. M. (k. 710, t. IV), który to rozpoznał A. N., jako sprawcę napadu. A. N. konsekwentnie nie

przyznawał się do popełnienia zarzucanego mu czynu, a w sprawie zeznawali świadkowie na okoliczność alibi dla oskarżonego (k. 705 i n., t. IV), których relacji Sąd nie uznał za wartościowy dowód w sprawie.

W tym stanie rzeczy należy podnieść, że ujawnione nowe okoliczności szczegółowo omówione we wniosku podważają wprawdzie ustalenia dokonane w sprawie przeciwko A.N. i wysokim prawdopodobieństwem wskazują na niesłuszność jego skazania, jednakże nie są pełne, przez co i nie wystarczające – na obecnym etapie postępowania - do merytorycznego rozstrzygnięcia w kwestii jego uniewinnienia.

W toku ewentualnego ponownego rozpoznania sprawy przyszlaby konieczność poszerzenia materiału dowodowego o właśnie te nowe dowody i fakty, wskazane w prokuratorskim wniosku. Nie ulega przecież wątpliwości, że należałoby przesłuchać w charakterze świadków: M. R., T. W. i R. Z., ale także A. W. i R. K.. Ponownej weryfikacji podlegałyby także dowody, które stały się przyczyną skazania A.N. Potrzeba zbyt rozległego, wręcz globalnego prowadzenia postępowania dowodowego zmierzającego do ustalenia zaledwie potencjalnej kwestii odpowiedzialności wymienionego stoi właśnie na przeszkodzie przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Podzielić należy pogląd, zgodnie z którym postępowanie należy umorzyć w sytuacji wystąpienia ujemnej przesłanki procesowej, ale tylko wówczas, gdy nie ma od razu podstaw do uniewinnienia oskarżonego. Umorzenie w takiej sytuacji (śmierć oskarżonego, skazanego) wchodzi zawsze w rachubę, gdyby kwestie istnienia czynu, jego znamion i odpowiedzialności wymagały dalszego dowodzenia, gdyż postępowaniu w tej materii stoi już na przeszkodzie negatywna przesłanka procesowa (art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.).

Wniosek pełnomocnika R. K. i M. N., który złożył wniosek o zwrot kosztów udzielonej wymienionym pomocy prawnej w postępowaniu wznowieniowym, zasługiwał na uwzględnienie. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w sentencji wyroku.

